

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Drezno/ Saksonia/ Niemcy

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Narodowe im. Wodzińskich

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

zbiory muzealne przy bibliotece

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Zbiory muzealne Biblioteki Polskiej w Paryżu utworzone na podstawie zapisu testamentowego Macieja Wodzińskiego. Obejmowały pokaźny księgozbiór podzielony na działy odpowiadające różnym dziedzinom wiedzy, kolekcję grafiki polskiej i europejskiej oraz zbior numizmatyczny.

Daty działalności / zakres czasowy:

1848-1850

Dostępność

ograniczona

Typ instytucji w relacji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY		
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW		

GODZINY OTWARCIA		
DYREKTORZY		
ZARZĄDCA		
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowany)		

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum Narodowe im. Wodzińskich w Dreźnie; Muzeum im. Wodzińskich

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Drezno (kierowane do Polaków z kraju i emigracji)

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Maciej Wodziński

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

ks. Adam Konstanty Czartoryski, Karol Hoffmann, płk Adam Bojanowicz

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Towarzystwo Literackie w Paryżu – polskie emigracyjne stowarzyszenie polityczno-kulturalne działające w latach 1832-1854. Założone przez grupę emigrantów po powstaniu listopadowym, aby „zbierać i ogłaszać materiały dotyczące się dawnego Królestwa Polskiego, jego obecnego położenia lub pomyślności przyszłej, a to w widoku zachowania i ożywiania w opinii narodów spólcucia, które dla Polski okazywały” (Anna Mazanek, *Towarzystwo Historyczno-Literackie*, w: *Literatura Polska, przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 1985, t. 2, s. 482). W 1838 r. TL powołało Bibliotekę Polską; w 1854 r. zostało połączone z działającym od 1836 r. Towarzystwem Historycznym (do 1851 jako Wydział Historyczny) w Towarzystwo Historyczno-Literackie. Prezes ks. Adam Jerzy Czartoryski; postaci związane m.in. Adam Mickiewicz, Ludwik Plater, gen. Karol Kniaziewicz, Teodor Morawski. Biblioteka Polska – polska placówka kulturalna założona 1838 przez członków Towarzystwa Literackiego w Paryżu (ks. Adam Czartoryski, Julian Ursyn Niemcewicz, Karol Sienkiewicz) w celu gromadzenia ocalałych od grabieży i zniszczeń, książek, archiwów i pamiątek narodowych. Powstała w wyniku połączenia już istniejących księgozbiorów wydziału historycznego i statystycznego Tow. Lit. oraz Towarzystwa Pomocy Naukowej. Od 1853 we własnym budynku przy quai d’Orléans nr 6 na Wyspie św. Ludwika. 1893 przeszła pod zarząd Akademii Umiejętności w Krakowie

Kalendarium (historia instytucji)

Pierwsze polskie muzeum z określeniem "narodowe" w nazwie. Zbiory jego stanowiła biblioteka i kolekcja grafiki oraz numizmatyki senatora i wojewody Królestwa Polskiego Macieja Wodzińskiego (1782-1848) zapisana testamentem Towarzystwu Literackiemu w Paryżu (dla Biblioteki Polskiej) wraz z sumą 100 tys. florenów polskich w listach zastawnych na potrzeby emigracji polskiej we Francji. Ponieważ śmierć darczyńcy zbiegła się z burzliwymi miesiącami Wiosny Ludów w Paryżu (w lipcu 1848 r. po obaleniu monarchii Ludwika Filipa i proklamowaniu II Republiki), ks. Adam Jerzy Czartoryski w imieniu Towarzystwa Literackiego podjął decyzję (zaaprobowaną potem przez zarząd TL) o pozostawieniu zbiorów w Dreźnie. Wyznaczono także 3 konserwatorów, którzy wespół z wdową Konstancją z Łuszczewskich Wodzińską mieli otoczyć je opieką (ks. Adam Konstanty Czartoryski, Karol Hoffmann, płk Adam Bojanowicz). W maju 1849 w Dreźnie wybuchły kilkudniowe walki w obronie tzw. konstytucji frankfurckiej (ostatni akt Wiosny Ludów w Europie), co zmusiło do przeniesienia Muzeum do innego lokalu, a następnie w 1850 przewiezienia jego do Paryża. Zbiory

biblioteczne i numizmatyczne rozproszyły się w kolekcji Biblioteki Polskiej, kolekcja graficzna natomiast do k. XIX w. pozostawała wydzielona. W 1903 w związku z organizacją Muzeum Adama Mickiewicza złożono ją w schowku za prowizoryczną ścianką, skąd wydobyta dopiero w okresie międzywojennym, na mocy układu pomiędzy TH-L w Paryżu a Polską Akademią Umiejętności została przewieziona do Krakowa (zachowała się niemal w całości do dziś).

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Sztuka grafika / Sztuka polska grafika [40 000]

Historia numizmatyka [1000]

Księgozbiór [40 000]

Kolekcja grafiki (40 000 grafik luźnych oraz oprawnych w albumy sztuczne i ilustracji w wydawnictwach): nowożytna grafika europejska XV-XIX (Albrecht Durer, Martin Schongauer, Liucas Cranach st., Hans Baldung, Vanceslas Hollar, Marcantonio Raimondi, Mantegna, Agostino Carracci, Pietro Testa, Stefano Della Bella, Licas van Leyden, Hendrick Goltzius, Adriaen Ostade, David Teniers, Anton van Dyck, Rembrandt), prace rytników polskich i z Polską związane (Romeyn van Hooghe, Jeremiasz Falck, Jan Piwarski, Antoni Oleszczyński). Kolekcja numizmatyczna: 1000 monet i medali. Zbiór map. Biblioteka (40 000 tomów): podzielona na "bibliotekę polską" i "bibliotekę obcą" (historia powszechna i polska, historia naturalna, filozofia, teologia, nauki ścisłe, literatura piękna, kilkadziesiąt obiektów XV i XVI)

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

Fundacja

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Maciej Wodziński/ Konstancja z Łuszczewskich Wodzińska

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

-

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

1849 przeniesienie zbiorów z budynku przy Scheffergasse nr 4 do innego budynku; 1850 przeniesienie zbiorów do Paryża (Biblioteka Polska)

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Opis Muzeum z 1848: "Wszystkie te zbiory są pomieszczone w mieszkaniu wyżej wymienionem [przy ul. Scheffergasse nr 4] w czterech pokojach z alkową i kuchenką na trzecim piętrze od przodu, z oddzielnym kluczem i wnijściem, w szesnastu szafach i jednej długiej komodzie na środku sali będącej na cztery części podzielonej. Każda szafa zaopatrzone jest w drzwi szklane lub drewniane na klucz zamykane".

Wystawy czasowe

-

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

-

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

B. Snaydrowa, A. Treiderowa, *Księgozbiór i kolekcja graficzna Macieja Wodzińskiego*, Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie, XII, 1966, s. 101-127; T. F. de Rosset, *Legat Macieja Wodzińskiego dla Biblioteki Polskiej w Paryżu*, Akta Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu, 2, 1993, s. 1-46; T.F. de Rosset *Polskie kolekcje i zbiory artystyczne we Francji w Latach 1792-1919. Między "skarbnicą narodową" a galerią sztuki*, Toruń: Wydawnictwo UMK, 2005, s. 175-176.
Anna Mazanek, *Towarzystwo Historyczno-Literackie*, w: *Literatura Polska, przewodnik encyklopedyczny*, Warszawa 1985, t. 2, s. 482

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

[Bibl. Pol. w Paryżu]; Bibl. PAU w Krakowie, rkps 119, k. 191-194, 195-248

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

UWAGI:

Historia Muzeum Narodowego im. Wodzińskich jest znakomitym przykładem sporów o rolę wczesnego muzeum w kształtowaniu polskiej pamięci narodowej (tu odzwierciedlająca się w samej tylko nazwie instytucji) oraz walki o zachowanie monopolu na tym obszarze przez rodzinę Czartoryskich i ich stronnictwo polityczne. Wdowa Wodzińska i wyznaczeni przez Towarzystwo Literackie konserwatorzy powzięli zamiar pozostawienia instytucji w Dreźnie (jako jedynej polskiej placówki w tym mieście), przy tym w raportach słanych do Paryża kilkakrotnie zastosowali oni określenie "muzeum narodowe". Nie zostało to zaakceptowane w Paryżu, prawdopodobnie odbierane jako zagrożenie dla monopolu rodziny Czartoryskich i jej obozu politycznego na polu kultywowania i ochrony narodowej tradycji i dziedzictwa (korespondencja z Dreznem podpisywana jest przez Komitet „**Muzeum Narodowego im. Wodzińskich**”; za to korespondencja kierowana przez THL do Dreznem jest konsekwentnie wysyłana na adres "**Muzeum im. Wodzińskich**"). Mogło to przyczynić się podjęciu decyzji o likwidacji tej placówki poprzez przewiezienie zbiorów do Francji i wcielenie ich do Biblioteki Polskiej (gdzie dość szybko zatraciły swój indywidualny charakter).

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Tomasz F. de Rosset

Data sporządzenia karty:

10.10. 2016

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	